

Pep Jai, fidel al socialisme i a la terra

Ernest Benito

Arxiu Històric
Fundació Rafael Campalans

Pep Jai,
fidel al socialisme i a la terra

Ernest Benito

Arxiu Històric
Fundació Rafael Campalans

Barcelona, 2006

Pep Jai: fidel al socialisme i a la terra

© Ernest Benito

Foto portada: Pep Jai. Juny 1977.
Autor desconegut. Procedència familiar

Edita: Fundació Rafael Campalans
Via Laietana, 38
08003 Barcelona
Tel. 93 319 54 12
Fax 93 319 98 44
e-mail: fundacio@fundaciocampalans.com
www.fundaciocampalans.com

Impressió: Anagrafic, S.L. - Tel. 93 372 32 62

ISBN: 84-611-0882-5

Dipòsit Legal: B-25024-2006

Presentació	5
• Les arrels (1917-1936)	7
• La llarga guerra civil	11
• El retorn al Vendrell (1943-1951)	15
• L'activitat social: "La Lira", els castells i la cooperativa agrícola (1951-1960)	17
• El retorn a l'activitat política (1960-1973)	21
• La formació de la Unió de Pagesos (1973-1977)	25
• Un home clau del PSC	29
• Un pagès a Madrid (1977-1982)	37
• Del Congrés al Senat (1982-1986)	41
• Un merescut homenatge (1986-1989)	43
 Annex documental	 45
• Primera intervenció de Pep Jai al Plenari del Congrés	47
• Intervenció de Pep Jai a la Comissió d'Agricultura del Congrés	54
• <i>Un pagès del Penedès</i> de Joan Reventós	57
• <i>El payés y militante</i> de Carlos Barral	63
• <i>Fent camí amb en Pep Jai</i> de Marta Mata	66

Presentació

No ha estat fàcil recollir els racons de la vida de Pep Jai, un home del camp en qui, des de menut, va desvetllar-se la consciència de la lluita contra la injustícia. Un home que va fer de la paraula i de l'acció el seu mèrit, però que mai va deixar escrit ni un paper, ni tan sols de les seves intervencions com a diputat, extrem que, per sort, ha esmenat *el Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados*.

Per tant, aquesta ressenya biogràfica d'en Pep Jai està feta a la manera d'aquells estudis que no tenen més font que l'oral i en tot cas les notícies que han quedat fixades en la premsa. Per això, he d'agrair les col·laboracions d'aquells que van conviure amb ell en algunes de les circumstàncies històriques a què em refereixo en aquest text. Per tal de no deixar-me a ningú, en limito a donar les gràcies a tots aquells que, d'una manera o altra, m'heu parlat d'en Pep Jai i m'heu ajudat a recomposar el record de les meves pròpies vivències personals.

Aquest treball es fonamenta, bàsicament, en les notes preses en les sis llargues hores de conversa gravades que vaig mantenir amb Pep Jai pels voltants de la tardor del 1986, quan se li preparava un homenatge amb motiu de la seva retirada de la política activa. Fou tota una tarda que vaig acompanyar-lo en “un tomb per la seva vida”, amb una taula al mig i un magnetòfon, atret sobretot per aquella veu

profunda, amb la qual anava desgranant records a partir de la infantesa.

He completat aquest material amb les entrevistes i programes sobre ell apareguts en mitjans de comunicació de masses, les aportacions d'amics i els records personals a què abans he fet al·lusió. És per això que adverteixo que són poques les referències bibliogràfiques que hi trobareu, però tanmateix espero que aquest dèficit no minvi ni la credibilitat d'aquestes pàgines, ni l'extrem que estimo més important, el coneixement d'un home que mai no va preocupar-se de deixar constància d'allò que feia dia a dia, i que avui volem tots conèixer.

He incorporat la transcripció de dues de les intervencions més destacades que Pep Jai féu al Congrés dels Diputats: l'una, realitzada en el plenari amb motiu del primer debat sobre agricultura que es feia en les Corts després d'aprovar la Constitució; l'altra, fou realitzada en la Comissió d'Agricultura, en defensa d'una esmena socialista a la Llei d'Arrendaments Rústics.

Per tal d'ampliar aquesta visió de la personalitat de Pep Jai incorpore també tres articles escrits per tres personatges que es sentiren del Penedès i que compartiren amb ell activitat parlamentària i projecte polític: Joan Reventós, Carlos Barral i Marta Mata.

El meu objectiu consisteix en que quan hagueu acabat de llegir aquest opuscle, no tan sols hagueu descobert, o hagueu recordat, qui era en Josep Vidal, sinó sobre tot que hi hagueu trobat el valor afegit de descobrir o recordar com era.

Les arrels (1917 - 1936)

Josep Vidal Riembau, en Pep Jai, va néixer al Vendrell el 25 d'octubre de 1917, un cop passada la fira, entre la verema i la recollida de l'oliva, quan les feines del camp permeten un lleu respir. Els seus pares eren pagesos i de ben segur les paraules que va començar a sentir a casa estaven vinculades amb el carro, l'animal, la llaurada, l'esporgar o tantes altres del vocabulari habitual en un món com el seu. De la mateixa manera que l'actitud de mirar al cel no era pas per encomanar-se als déus o als sants, sinó més bé per a esbrinar les possibilitats de pluja davant de la secada o el temor d'una pedregada quan eren a punt de collir el raïm.

El petit Pep anà a escola als "Hermanos Carmelitas" fins als tretze anys: just en arribar a aquesta edat haurà d'incorporar-se al camp per tal d'ajudar al seu pare, Josep Vidal i Gestí. Aleshores dedicava el dia a treballar al camp, i aprofitava el poc lleure dels vespres per a continuar estudiant, "a estones" com ell deia, i justament en aquests estudis es concretarà la seva primera activitat política, moguda per la influència de la seva mare, Rosa Riembau, i del seu oncle, Josep Riembau, el "Sepet", militant republicà i federalista i amic de Jaume Carner.

De la influència de la seva mare, recordava sempre que, en règim de Primo de Rivera i en contra del criteri del propi mestre i de la quasi totalitat dels seus companys, li va prohibir que firmés un document de suport a la gestió de la Dictadura. Ell ho recordava sempre com la primera vegada que se li va despertar el neguit polític.

D'aquesta època en què l'estudi era compartit amb la llarga jornada de treball, en Pep en recordava sobretot les classes d'esperanto -la llengua universal del Doctor Zamenhof- que es feien a la societat de la Cooperativa Obrera del Vendrell. Es allí on per primera vegada conegué Andreu Nin que tot just havia arribat a Barcelona després de la seva expulsió de Rússia, i que va fer una visita al grup d'esperantistes de la Cooperativa. En Jai sempre va subratllar l'impacte i la fascinació que li produí la capacitat oratòria i de convenciment de Nin.

Deixà els estudis coincidint amb el final de la Dictadura de Primo de Rivera i, com en molts altres adolescents, la incorporació al món del treball representà també el seu bateig en el món de la política. Ell recordava perfectament l'empremta que li deixà la participació en la primera manifestació a que assistí pels carrers de la vila en suport de la República l'abril de 1931 on amb el seu oncle cantava la consigna que aquest li havia ensenyat: *“Visca la República, ara més que mai, capellans i monges que se'n vagin al carall”*.

A la tardor del 1931, poc temps després de la proclamació de la República, la vinguda de Lluís Companys al Vendrell, en el seu periple per promoure la “Unió de Rabassaires”, farà que sorgeixi

també l'admiració per aquell qui, més endavant, seria President de la Generalitat. Ben aviat s'adonà que Nin i Companys eren els seus polítics de referència. Poc temps després d'haver sentit a Companys, i tot deixant-se portar per la influència del seu oncle, es decideix per ser pioner i militar després a les Joventuts del Bloc Obrer i Camperol, el partit fundat per Joaquim Maurín.

Com gairebé tots els militants del BOC de les terres del Penedès s'integrà en el POUM, partit que unia els seguidors de Maurín amb els de l'Esquerra Comunista, dirigida per Andreu Nin. Aquest personatge vendrellenc, a qui Pep Jai admirava, passaria així a ser-ne un dels seus dirigents. En Pep Jai s'incorporà aleshores al Comitè Local de les Joventuts del POUM i començà la participació regular en política. Fou interventor en les eleccions de febrer del 1936. Però el regust per la victòria aconseguida li durà ben poc, tan a ell com a tots els qui defensaven el Front Popular: pocs mesos després arribà la sublevació militar i l'inici d'una guerra civil.

La llarga guerra civil

L'esclat de la guerra el juliol del 1936 posà en Pep Jai davant de la disjuntiva d'allistar-se per anar al front o de quedar-se a la rera guarda realitzant tasques de mobilització. En un primer moment actuà com a secretari d'organització de les milícies en el Comitè Local de Milícies Antifeixistes. La seva feina era la de coordinar les activitats dels voluntaris que s'allistessin, per tal d'incorporar-se al batalló Lenin sota la direcció de Josep Rovira, Manuel Grossi i Jordi Arquer en el Front d'Aragó. No tothom ho va veure bé i començà a córrer el rumor que “en Jai els arreplega per anar a la guerra i ell es queda”.

Aquesta situació li produí un profund malestar i decidí partir al front. Un primer intent de marxar fou frustrat per Wilebaldo Solano, llavors secretari general de les Joventuts del POUM. Quan va manifestar-li la seva voluntat de deixar la seva tasca de reclutament i anar-se'n al front, el convencé que aguantés en la feina a la rera guarda, activitat que podia ser tant important com la lluita directa contra els feixistes. Però fou per poc temps: en les darreries del 1936 se n'anà a la 29a Divisió formada pels milicians del POUM, on fou nomenat sergent.

En el Front d'Aragó farà amistat amb dues persones que més tard anirà retrobant al llarg de la seva vida i que estaven enquadrades en la mateixa

opció política que ell: Ramon Fernández Jurado i Josep Panó. Poc després d'haver-se incorporat al front, a través d'una carta rebuda del Vendrell s'assabentà de la sortida d'Andreu Nin del Govern de la Generalitat. Comentà el fet amb els dos nous companys, amb els que coincidí en el diagnòstic: *"les coses no van com haurien d'anar"*. El 8 de maig, amb d'altres companys de la Divisió, se'n anà a Barcelona a veure Nin i, intuïnt allò que anava a passar, li proposà de portar-lo fins a la frontera. La resposta de Nin va ser contundent: malgrat ser conscient que quedar-se en aquelles circumstàncies podia costar-li la vida, es negà a fugir perquè això hauria contribuït a donar arguments als qui volien calumniar-lo.

Els fets de Maig del 1937 agafen en Pep Jai al Front d'Osca. La repressió que sobre els membres del POUM provocà aquella situació la visqué en pròpia pell. Després de la marxa forçada de Josep Rovira a Barcelona i de la dissolució de la divisió formada pels milicians poumistes, la frustració s'apoderà de Pep Jai i decidí tornar al Vendrell. Per por a les represàlies va fer a peu el camí de tornada, un llarg trajecte que li permeté meditar sobre la seva decepció.

Arribat al Vendrell, no disposà però, de gaire temps per a estar-s'hi: la crida de la seva lleva el portà al front una altra vegada. Enviat a combatre a Extremadura i posteriorment a Terol, fou ferit i traslladat a l'hospital de Múrcia. Després d'una llarga convalescència es reincorporà a l'Exercit Republicà, en aquest cas al cos d'intendència, fins el moment final de l'evacuació.

Acabada la guerra a Catalunya, junt amb els milers de republicans espanyols, Pep Jai emprengué el llarg camí de la retirada cap a l'exili. En aquest segon viatge a peu, molt més conegut que el

que havia fet des d'Oscà, conegué una jove infermera, companya de trajecte, de qui s' enamorà. Camí de França, la seva companya decidí quedar-se a treballar a l'hospital de Figueres mentre que en Pep continuà la seva marxa fins arribar al camp de concentració de Sant Ciprien.

Les condicions infrahumanes dels refugiats al camp francès i també el neguit per saber com estava la noia que havia deixat a Figueres li feren prendre la decisió de tornar a Espanya, malgrat el risc conegut que aquest retorn representava. Passada clandestinament la frontera i abans d'arribar a Figueres fou detingut per la Guàrdia Civil i enviat al camp de concentració de San Marcos, a la província de Lleó, on es lliurà de ser afusellat però hi visqué les terribles condicions de vida que ell mateix va descriure: *“Al camp de Sant Marcos no hi havia cambres de gas, però hi havia execucions en massa dintre del camp. No teníem plat, menjàvem en una llauna de sardines. Havíem estat desposseïts de tota la roba. Anàvem tot el dia embolicats amb la manta. Menjàvem una vegada al dia un ranxo que era una vertadera calamitat. Les condicions de vida eren terribles. Era prohibit dormir pla, dormíem de costat, capiculats perquè, si no, no hi cabíem: tenies els peus d'un veí davant la cara. Generalment a la sala on estava jo, cada matí trobaven vuit o deu homes morts. Dels paràsits, ja no en feies cas. Vaig estar-hi prop de sis mesos...”*

Després de ser traslladat a Valladolid començà un llarg captiveri per diferents camps de concentració i de batallons disciplinaris que el menaren a Cuelgamuros, on el general Franco explotava la mà d'obra dels detinguts republicans per a la construcció del panteó faraònic del

“Valle de los Caídos”, i després a l'Àfrica. Amb la seva ironia habitual recordava que foren: *“les primeres i últimes vacances pagades per l'Estat franquista fora d'Europa de les quals havia pogut gaudir”*.

El retorn al Vendrell (1943 - 1951)

Aquest llarg pelegrinatge acabà l'any 1943 en què retornà al Vendrell de manera definitiva. El retorn de Pep Jai es produí en el context final de la Segona Guerra Mundial, quan començava a albirar-se la possible derrota del nazisme i en conseqüència, la possibilitat de que la victòria dels aliats pogués produir també a Espanya la caiguda de Franco.

En la clandestinitat continuà la lluita contra el franquisme i participà en la creació del primer front unitari que es creà contra la dictadura, l'Aliança Nacional de Forces Democràtiques, organisme impulsat sobretot per gent que anava sortint de la presó o dels camps de concentració. Eren majoritaris en la província de Tarragona els antics membres del POUM, com a grup organitzat en la clandestinitat.

En aquestes dates en Jai va viure una situació que és poc coneguda, i que no deixa de tenir la seva importància. Va ser cridat juntament amb un altre company pel cònsol dels Estats Units a Tarragona, qui els va manifestar que les tropes americanes que es deia que vindrien a descansar a Espanya un cop acabada la guerra, no vindrien a descansar sinó a ocupar el país i que confiava que els antics republicans tinguessin la precaució de no provocar situacions límit

davant d'aquesta situació. En Pep va sortir il·lusionat, però el temps va demostrar-li que l'esmentada ocupació predita pel cònsol no arribaria a produir-se mai.

En el seu record quedà gravat el procés de discussió sobre la línia a seguir pels antics militants del POUM. Ell, com en Josep Rovira i molts altres antics companys, creia en la necessitat d'integrar-se en l'embrionari Moviment Socialista de Catalunya i decidí formar part de la incipient xarxa clandestina d'aquest moviment que s'estava creant. Mentre Pallach era a Barcelona per tal d'assistir a una reunió del MSC, la policia detenia a Tarragona a tota la gent de l'Aliança de Forces Democràtiques. Una delació produí la detenció dels seus companys d'organització i es quedà aïllat al Vendrell i desvinculat de qualsevol contacte.

Malgrat la desesperació que li produí tenir els companys a la presó, encara visqué amb la il·lusió de que la derrota del nazisme a Europa i la victòria dels aliats, *“els valedors de la democràcia”*, puguin produir un canvi a Espanya. Però la il·lusió aviat tornà a convertir-se en decepció quan se'n adonà que el aliats no mourien un dit per tal de fer fora el General Franco i que el règim es consolidava dia a dia. Eren massa decepcions acumulades, i malgrat no renunciar a res, creu que el *“canvi, va per llarg”* i que la millor manera de continuar en la lluita, consisteix en aprofitar les petites escletxes que no controla el franquisme en la societat civil per tal de portar endavant una tasca de convenciment i d'organització social, que menarà al Vendrell en solitari.

L'activitat social: “La Lira”, els castells i la cooperativa agrícola (1951- 1960)

Als inicis de la dècada dels anys cinquanta en Jai segueix vinculat al món de la pagesia i al treball de la terra. Fou aleshores quan un grup de socis de la Cooperativa Agrícola va proposar-se redreçar la magra situació que aquesta vivia. Aquest grup formà una nova junta, de la qual ell en formà part, que decidí endegar un programa de comercialització directa dels productes agrícoles que produïen els pagesos. La junta li demanà que fos responsable executiu de les feines comercials i administratives de la Cooperativa i ell acceptà després de deixar les terres en mans de la família. La seva nova activitat professional com a encarregat de la Cooperativa Agrícola del Vendrell el portà a conèixer d'una manera més àmplia la problemàtica del món pagès i també li serví de caixa de ressonància per a la difusió de les seves idees sobre la necessitat de la reforma del món camperol, que arrossegava de la seva antiga militància en el BOC. De mica en mica, va anar ampliant la seva xarxa de relacions amb persones que manifestaven un mateix tarannà.

Precisament fou en el desenvolupament d'aquesta activitat professional com a responsable de la cooperativa en la dècada dels seixanta que patí un greu accident en caure d'una de les tines, un

accident que li deixà per sempre més la sordesa que amb posterioritat va saber aprofitar prou bé per a no escoltar les rucades que es deien en segons quines reunions, com ell explicava gràficament: *“Jo ho tenia més senzill que els altres per a no escoltar algunes de les ànimalades que es deien.. només tenia que desconnectar l'aparell de la sordesa per a poder continuar pensant en lo meu, sense que em destorbessin..”*

S'integrà també en “La Lira”, la més degana de les societats vendrellenques. Allà participà de manera activa en totes les activitats que s'hi realitzaven, des del cant coral o la sarsuela, fins a l'actuació teatral. La nova faceta de cantant i d'actor a vegades li era recriminada per antics companys que mantenien que no havia de produir-se cap col·laboració amb aquest tipus d'entitats, i l'acusaven d'“entreguisme” o de “col.laboracionisme” amb les autoritats locals. Però ell tenia molt clar que aquesta era una de les maneres de sembrar entre els nous companys les idees que sempre havia defensat i definit a la societat on s'ha integrat com una *“petita illa de democràcia”*. La seva empremta en aquesta societat li serà reconeguda en el moment en què va ser-ne nomenat soci de mèrit.

Més coneguda va ser la seva vinculació al món casteller. Des del seu retorn en Pep Jai va pertànyer als Nens del Vendrell. Va ser sempre un casteller de la “pinya”, dels que ell anomenava, amb la seva habilitat per a donar un renom a les coses, *“castellers d'infanteria”*. Va saber aprofitar la seva activitat com a casteller disciplinat i sense afany de protagonisme per tal crear-se un entorn que el sabia escoltar. Tan en els assaigs com en les actuacions sempre li quedava temps per a fer petar la xerrada sobre l'activitat política i social.

La seva capacitat oratòria el va fer també un divulgador del fet casteller, que a finals dels anys cinquanta passava un període de crisi. Foren moltes les seves xerrades per les comarques catalanes sobre el fet casteller i sempre, d'una manera més o menys directa, aprofitava les xerrades per introduir-hi aspectes de caire més social.

Ell recordava que, precisament, l'activitat castellera li va permetre retornar a l'activitat pròpiament política. El primer fet va ser el contacte amb Joan Reventós. Un i altre es coneixien la manera de pensar i en més d'un cop havia intuït que en Joan tenia ganes de parlar amb ell, però les prevencions de la clandestinitat van allargar aquest període de coneixença, sense posar les coses en clar, fins que el Pep va decidir-se a trencar el silenci. Així ho explicà i sintetitzà el mateix Joan Reventós: *“No fou sinó anys més tard que ens posàrem en contacte. Incorporat jo al MSC, sabia per la memòria històrica de l'organització que al Vendrell hi havia d'haver un grup de militants amb els quals havia perdut el contacte. L'any 1958 havent sortit de la presó, i més coneguda la meua filiació política, vaig notar els primer símptomes que una de les persones a qui cercàvem des de feia més de quinze anys podia ésser Josep Vidal. A través de la mútua “Estima als castells”, férem més coneixença, i jo em vaig afermar en la idea que devia ser un dels nusos de la trencada xarxa clandestina del socialisme català. Això no obstant, fou ell qui féu el primer pas. Recollits, per precaució, en un petit bar d'una vila propera al Vendrell, aclarírem el que havíem d'aclarir, i en Pep i els seus amics es van incorporar a les tasques organitzatives que aleshores menàvem [...] Sabé subtilment valdre's de les relacions castelleres de*

tal manera que els resultats d'aquell esforç quedaren reflectits en el fet que, en totes les viles on hi havia colla castellera, els primers batlles democràtics fossin socialistes..."

El retorn a l'activitat política (1960 - 1973)

Fruit dels contactes amb Joan Reventós en Pep va començar una altra volta amb la tasca de reorganitzar el Moviment Socialista de Catalunya al Penedès, una tasca que fa juntament amb persones com Jaume Casanovas de Vilanova i la Geltrú i en Fèlix Sogas de Vilafranca. Un i altre seran els primers alcaldes democràtics de llurs ciutats. En aquestes tasques inicials fetes en la clandestinitat en Pep destaca per l'organització del que, amb posterioritat, havia de ser el Front Pagès del Moviment Socialista al que reclamà sempre que portés una política pagesa pròpia. Però l'experiència acumulada al llarg dels anys passats li farà veure clar que els esforços en la lluita pagesa havien de dirigir-se tanmateix a la creació d'un organisme que aglutinés a tota la gent del camp que per la seva dispersió i la seva manca de coordinació havia fet massa vegades aquests esforços ineficaços.

Aquesta idea inicial acabarà amb la creació d'un sindicat unitari per a tots els pagesos de Catalunya: la Unió de Pagesos.

En els temps finals del franquisme i els inicials de la transició a la democràcia la unitat del socialisme i la unitat de la pagesia seran els dos camps de treball de Pep Jai. Cada cop més les activitats pròpiament polítiques es multipliquen i les ha de compatibilitzar amb

la seva feina com a encarregat de la Cooperativa, com divulgador del fet casteller i amb la seva afició a les activitats de La Lira. Però ell mai es queixà per la molta feina, fins i tot, malgrat no ser ja un jove i arrossegant els problemes del accident laboral, era capaç de cansar als qui l'havien d'acompanyar. Els cafès, els teatres, les reunions, les assemblees de pagesos, són els llocs habituals on en Jai deixarà sentir la seva aspra veu sabent trobar sempre la frase adient per a engrescar. Són molts els que coincideixen en que després de sentir al Pep sortien convençuts de la necessitat de començar a lluitar o de continuar per aconseguir allò que predicava.

Aquesta vida cada cop més atrafegada en un home que mai no havia estat precisament un home d'ordre en el sentit estricte de la paraula i també amb una capacitat important de ser distret, va ser una font d'anècdotes de les quals algunes no se'n cansava de repetir. Ell deia que la mala sort en el camp personal se li havia acabat amb la guerra. Ja hem comentat amb anterioritat com va lliurar-se per casualitat de ser detingut i empresonat en la caiguda dels companys de l'Aliança de Forces Democràtiques en els anys quaranta. D'altra banda sempre havia assistit a totes les reunions de la Permanent de l'Assemblea de Catalunya excepte a dues en què no va poder ser-hi: a la de Maria Mitjancera, on van detenir als 113, i a la de Sabadell, on també foren detinguts membres de la Permanent. Fins i tot en un viatge a Lleida, al final de la dictadura, quan van ser aturats per la Guàrdia Civil amb el cotxe carregat de propaganda clandestina: en el moment en què es disposaven a registrar-los el cotxe, va declarar-se un incendi en un bosc proper, i van haver de marxar precipitadament

deixant el registre a mig fer i sense haver-los trobat el material clandestí. La darrera de les anècdotes en aquest sentit va passar-li en una “bustiada” d'octavetes on, a més de llençar les octavetes que portava a la butxaca, hi va afegir el propi carnet d'identitat.

La formació de la Unió de Pagesos (1973 - 1977)

La vida política de Pep Jai està profundament marcada per la pagesia, la seva feina de pagès i el coneixement profund del món rural, que el van fer un expert a l'hora de definir els problemes que patia i d'albirar les possibles solucions. Aquesta experiència va poder disposar-la en la creació del Sindicat Unitari del qual amb molt d'orgull en fou membre fundador. Deia en el *Mítting de la Llibertat* (22 juny 1976) “Les forces del feixisme triomfant s’han rebejat humiliant i destruint la pagesia i acabant amb la política agrària desastrosa que ha fet abandonar el camp a tota la joventut. La majoria de vosaltres, treballadors que heu vingut immigrants de qualsevol terra de l’Estat espanyol, sou pagesos que heu abandonat per gana la terra que teníeu”. (...) “Nosaltres, els pagesos socialistes, creiem una cosa; és necessària una transformació agrària profundíssima al camp. Per a això, però, no tant sols ha fet tard un canvi de règim, sinó que és necessari un canvi de sistema”

La creació de la Unió de Pagesos va gestar-se l'any 1973 al Penedès, on reunits representants de la pagesia d'una trentena de comarques catalanes i de les procedències polítiques més diverses, es constituí el nou sindicat al qual es proposava denominar Unió Sindical Agrària. A en Pep i a molts d'altres companys no els feia el

pes un nom com aquest, i fou ell qui, pensant en l'antiga Unió de Rabassaires, va proposar que el nou sindicat es denominés Unió de Pagesos. Tothom va estar d'acord amb la denominació proposada i així quedà batejat el nou sindicat unitari.

La participació del Pep en el sindicat fou intensa fins la seva presentació com a diputat al Congrés a les primeres eleccions democràtiques, on per respecte a aquella voluntat unitària amb la què havia nascut va passar a voluntàriament a un segon terme. Tingué un paper destacat en la celebració del primer congrés celebrat a l'any 1976 a l'Espluga de Francolí, on davant de més de dos mil pagesos que s'hi aplegaren s'encarregà del parlament d'obertura, un parlament farcit de frases que feien aixecar als assistents de la cadira: *“avui, després de 40 anys, la pagesia catalana és aquí i això vol dir que no ha mort!”* ... *“el grup més espoliat de la classe treballadora, el més empresonat, ha dit prou al tracte que ha rebut”*.

Pep Jai també tingué un paper destacat en l'activitat reivindicativa del sindicat; les mobilitzacions de la pagesia sempre trobaven el vell militant disposat a ajudar. Així ho feu en la més gran de les concentració agràries que va reunir a més de 5000 pagesos en les Jornades de Reivindicació Agrària celebrades a Tarragona el febrer del 1977. Sempre disposat a defensar el procés unitari de la Unió de Pagesos, en fou un dels seus valedors més destacats: *“a la Unió no hi ha pressions ni intervencions polítiques de cap mena, perquè el nostre problema és el de Catalunya i si s'ensorra el camp s'ensorra Catalunya... se'ns acusa de que fem política i que la Unió de Pagesos està polititzada. Ho diuen per dividir-nos, per aixafar-*

nos; estem a l'Assemblea de Catalunya perquè és un organisme unitari que engloba totes les forces democràtiques de Catalunya com ho fa el sindicat. Per això demanem l'amnistia, perquè creiem que per causes polítiques o de reivindicacions socials, ningú ha d'estar a les presons” digué en el parlament de clausura de les esmentades jornades.

Un dels últims actes de mobilització on Pep Jai tingué un paper destacat fou el març de 1977, poc abans de ser elegit diputat al Congrés. La “guerra dels tractors”, com va anomenar-se, fou la més gran de les accions reivindicatives de la pagesia al nostre país: prop de divuit mil tractors van estar una setmana a les carreteres catalanes. En la primera d'aquestes mobilitzacions no va parar de moure's d'un lloc a l'altre on es produïen concentracions de tractors, des de l'Empordà a les comarques tarragonines van trobar-se amb un vell líder que aglutinava els diferents interessos de la gent del camp. Va ser-ne l'interlocutor amb el dèbil govern de la transició dirigit per Suárez. De la carretera als Pactes de la Moncloa, la veu de Pep Jai fou sempre una veu que calia escoltar per a conèixer les reivindicacions de la pagesia.

Un home clau del PSC

Després del trencament entre el sector més moderat del MSC, liderat per Pallach, i el sector que mantenia unes posicions més radicals i que encapçalava Joan Reventós, la relació entre aquest darrer i Pep Jai va anar sempre lligada a la creació d'una alternativa catalana que unís els diferents corrents del socialisme existents al nostre país.

En aquesta tasca, en Pep ajuntava a la seva trajectòria de vell lluitador per la igualtat, la capacitat de saber escoltar sempre els seus interlocutors, de comprendre les seves raons si aquestes eren fonamentades i d'intentar arribar a acords. El temps i l'experiència li havien fet abandonar el dogmatisme de les esquerres històriques i la rigidesa dels seus esquemes. Era un home que lluitava per intentar adaptar-se a les necessitats de cada moment.

En aquesta tasca cal reconèixer l'aportació d'en Pep en la creació de la Convergència Socialista de Catalunya i més endavant en el procés de formació del Partit dels Socialistes de Catalunya. La seva vinculació i lideratge en el món de la pagesia va ser l'element de convicció per a què una part important d'aquest món s'integrés al nou partit, del qual va liderar el "Front Pagès": "Els pagesos de Lleida i Tarragona demostraren amb un vigor implacable comensem els

pagesos de Catalunya. Per això els pagesos que fem el front pagès de CSC prestem suport, amb tot l'interès, a aquest formidable sindicat, unitari, democràtic i independent que es diu Unió de Pagesos". (*Mítting de la Llibertat*).

La forta implantació que ha tingut sempre el PSC al Penedès en bona mesura és deguda a l'activitat continuada de Pep Jai, qui va saber aglutinar els interessos de vells companys com en Germinal Ivern amb el de joves militants, com el seu nebot Martí Carnicer. Va saber acostar els dirigents del partit amb les bases de la comarca, promovent juntament amb Reventós els coneguts "sopars d'estiu de can Corbella", que no va parar mai de recórrer poble per poble establint contactes des del seu coneixement de la pagesia amb simpatitzants amb les idees del nou partit per ampliar la base militant del mateix.

El seu carisma quedà palès en el *Mítting de la Llibertat* al Palau Blau-Grana el 22 de juny de 1976 que obria el Congrés Constituent del PSC, el primer realitzat després de la dictadura, on juntament amb Reventós, Josep Andreu i Abelló, Alexandre Cirici o Maria Aurèlia Capmany, quan parlant amb el ritme pausat de la seva veu greu, recordava els vells camins de la història i els de l'exili tot cridant: "Els qui fa 37 anys, pel febrer de 1939, marxàvem derrotats per les carreteres de Catalunya; rabassaires, pagesos, obrers, i sentíem la tristesa i desmoralització de la derrota, i podem contemplar l'espectacle avui, diem: aquest poble no tornarà a marxar mai més!", arrencant del Palau una de les ovacions més fortes de tot l'acte.

Una de les preocupacions constants d'en Jai va ser sempre evitar que algú pogués confondre la seva militància sindical a la Unió de

Pagesos amb la seva militància política al PSC. Fins a tal punt era una obsessió, que en el moment que Joan Reventós li oferí la possibilitat d'encapçalar la llista per a la demarcació de Tarragona en les primeres eleccions democràtiques, la resposta inicial d'ell fou la negativa a acceptar l'oferiment.

TRAJECTORIA NETA

EL SOCIALISME
SÍ QUE TÉ SOLUCIONS

VOTA

PARTIT DELS SOCIALISTES DE CATALUNYA (PSC-PSOE)

3

4

1. Pàg. anterior: Pep Jai de jove.
2. Cartell electoral de la campanya de les generals de març de 1979.
3. Mítting de les eleccions generals d'octubre de 1982.
4. Acte electoral de "Socialistes de Catalunya" a l'antiga seu de La Lira, juny 1977.

5

6

7

5. Pep Jai a la sala de tines de roure de la Cooperativa Agrícola del Vendrell.
 6. Primera manifestació de l'11 de setembre de 1976 al Vendrell.
 7. Acte electoral de la campanya de les eleccions generals de 1982 al Vendrell.
 8. Pàg. posterior: Pep Jai de gran (foto Colita).

Un pagès a Madrid (1977 - 1982)

Malgrat la negativa inicial, al final Reventós el convencé per a què a les primeres eleccions democràtiques es presentés com a cap de llista per la demarcació de Tarragona.

El fet que en Pep fos l'únic pagès que encapçalava una llista tingué el seu ressò mediàtic mes enllà de la seva circumscripció: la seva vinculació amb Unió de Pagesos el convertí en el veritable representant de la pagesia catalana a les Corts. També en Pep fou el primer casteller que es convertiria en diputat.

En Pep visqué la primera campanya electoral de les eleccions del juny del 1977 amb plena intensitat. Recordo un detall que explica clarament el particular tarannà de fer campanya que tenia aquest pagès del Penedès. Vaig acompanyar-lo amb el cotxe una nit per a fer un acte electoral a Alforja, una petita població de Tarragona. En arribar l'hora de l'acte al teatre del poble, que tenia un bar annex, hi havia poquíssima gent, no passaríem de set o vuit persones contant-nos-hi nosaltres dos. El bar del costat, però, estava ple de gent, la majoria pagesos que estaven jugant a les cartes. En Pep, profundament decebut per la poca audiència i davant de les excuses que li presentaven els representants locals del PSC per la nul·la assistència, els va dir: *"No patiu, veniu amb mi al bar"*. Quan vàrem

ser al bar del costat, s'emparrà a una cadira i, amb la seva veu profunda, reclamà l'atenció de les taules plenes pels jugadors de cartes. Recordo perfectament l'inici d'aquell míting tant *sui generis*: *“Ja sé que us destorbaré una estona de la “manilla” o de la “botifarra” en el què esteu immersos, però jo no puc anar-m'en d'Alforja sense explicar-vos les raons per les quals demano el vot en les properes eleccions per la meva formació política. Així que feu mitja part en la partida i escolteu-me amb atenció...”* El cert és que el xivarri habitual del bar es tallà de cop i en un absolut silenci tots els presents seguiren amb atenció la xerrada d'en Pep Jai, que acabaren aplaudint de manera efusiva. Recordo com si fos ara la cara de satisfacció amb què sortírem d'aquell bar i la seguretat que ningú ens podria arrabassar la victòria electoral en aquell municipi.

La seva incorporació al Congrés està plagada d'anècdotes fàcils d'imaginar en pensar en l'home de pell arrugada que havia de dur americana i corbata, encara estant acostumat a la faixa i les espartenyets. Conscient de la classe social que representava i tan reivindicatiu com havia estat sempre, no deixà de dir-li a un conserge del Congrés dels Diputats, el dia de la seva presa de possessió, que el mirava passar amb un cert aire displicent: *“Escolti! A mi per què no em saluda de la mateixa manera que ho ha fet amb el senyor Fraga, que acaba d'entrar? Tant ell com jo ara tenim la mateixa consideració!”*.

També li tocà viure com a tots els altres diputats l'assalt de Tejero el 23 F. Ell ho recordava, però, amb certa sornegueria. Si bé en un primer moment es preocupà i sentí la ràbia de poder perdre en un

instant totes les llibertats que el país s'havia guanyat a pols, un cop assabentat de les notícies de l'exterior, que els diputats tenien gràcies al transistor del qui havia estat ministre Abril Martorell i preveure que el desenllaç no seria el que s'havia imaginat al principi, no li semblà res millor per tal de fer passar la llarga espera als qui estaven retinguts al Congrés dels Diputats que començar una bona dormida des de l'escó, amb algun ronc de tant en tant, que li va fer guanyar el prestigi de ser un diputat amb una enorme sang freda pel fet de ser capaç d'adormir-se en unes circumstàncies com aquelles.

Com a diputat formà part de la Comissió d'Agricultura, a la qual dedicà la màxima activitat. L'exasperava el desconeixement que els polítics del país tenien sobre la problemàtica del camp, i encara més quan els que patien aquest desconeixement eren persones amb responsabilitat de govern. No ha d'estranyar-nos gens que es manifestés sobre un ministre d'agricultura de la UCD en aquests termes: *“El ministre sap el mateix d'agricultura que el que sé jo de dir missa”*.

De vegades, l'actitud crítica no era tan sols respecte als qui aleshores eren al govern, sinó que també el treien de polleguera, i més d'un cop, membres del seu propi partit. Quan s'estaven negociant els Pactes de la Moncloa, ell, com a membre de la comissió negociadora de l'apartat d'agricultura, es va mantenir tan fort en les posicions que defensava que va anar de poc que no se n'anés a fer “punyetes” tota la negociació: va haver d'intervenir-hi Felipe González, que l'hagué de convèncer personalment. Una de les satisfaccions que li donà la seva tossuderia és que el seus companys de partit es miressin d'una manera més seriosa tot el que feia referència al món de la pagesia.

Com a orador parlamentari podem destacar dos moments. La seva primera intervenció en el plenari en el primer debat general sobre política agrària que es feia en la recent Espanya constitucional. Forçat per la traducció simultània de pensar en català i haver d'expressar-se en castellà, el seu discurs no era d'oratória florida, però feia palès el sentiment i el coneixement d'un món que ha estat sempre el seu: el món pagès. És el discurs a què fa referència en Joan Reventós quan diu que en Pep va pujar a la tribuna amb un plec de papers que no li serviren per altra cosa que per a fer-se passar els nervis de l'estrena, perquè tots els papers eren en blanc. L'altre discurs va ser en la Comissió d'Agricultura, on defensà una esmena socialista a la Llei d'Arrendaments Rústics. Féu una dissertació amb un fort contingut polític i social que aprofità - crec que per primera vegada al Parlament espanyol- per a reivindicar la figura del President Companys. La transcripció dels dos discursos es publiquen aquí de manera íntegra en l'annex documental. En Pep no era home d'escriure, mai ho va fer, ell sempre deia que el millor que podia deixar escrit un polític eren les seves accions.

Del Congrés al Senat (1982 - 1986)

En la darrera legislatura, la de 1982, en la qual en Pep ja comença a pensar que li ha arribat l'hora de deixar la política parlamentària, és elegit senador per la seva circumscripció, la de Tarragona, juntament amb un altre home del Penedès l'escriptor Carlos Barral. Serà la seva darrera legislatura; en Pep ja pensava en jubilar-se.

Malgrat tot tindrà ocasió de demostrar que això no és del tot cert, i precisament amb motiu de la discussió de les esmenes a la LODE, per desmuntar l'estratègia obstruccionista de l'oposició, en Pep, amb el seu humor sorneguer, plantejà al grup parlamentari la tàctica per tal de cansar els senadors de la dreta: jornades de treball esgotadores. Així aguantà una de les sessions més maratonianes de les que s'han fet a les Corts. Quan li suggeriren, per raó de l'edat, que anés a dormir si estava cansat, exclamà amb vehemència *“a mi no em fa anar al llit ningú. Tinc corda per durar mitja hora més que el darrer que se'n vagi al llit”*.

En acabar aquesta legislatura en Pep deixà la seva activitat parlamentària i retornà al Vendrell on ell se sentia satisfet de poder dir que havia tornat a casa de la mateixa manera en que havia marxat: *“amb una mà a cada butxaca i a la butxaca no hi tinc altra cosa que el paquet de tabac”*.

Un merescut homenatge (1986 - 1989)

Un cop acabada la seva vida parlamentària, i integrat al Vendrell un altre cop, un grup de persones vinculades a diferents àmbits de la seva vida decidírem fer un acte d'homenatge a qui fins aleshores havia estat diputat i senador, i sempre una excel·lent persona i company. Inicialment no es preveia altra cosa que un sopar íntim entre companys, però acabà esdevenint una festa per a tota la població del Vendrell.

Als 69 anys, el 15 de novembre de 1986, en Pep Jai visqué -segons les seves paraules- un dels dies més emotius de la seva vida, no tant pel que representava de reconeixement a la seva persona, sinó pel que representava de reconeixement a aquells qui, com ell, sempre havien estat en la lluita per la igualtat i la solidaritat entre les persones.

La Lira Vendrellenca -la societat de la qual en Pep n'era soci honorari-, els seus estimats castellers els Nens del Vendrell, els Pastorets del Vendrell, en els quals havia participat, i gairebé totes les entitats de la vila s'aplegaren per a retre homenatge a aquella persona que sempre havien trobat disposada a donar "un cop de mà". A la plaça es feren castells amb un Pep integrat a la pinya. Al casal del Pardo una exposició sobre la seva vida, i al vespre l'acte públic de

reconeixement al Teatre de La Lira amb la participació de la màxima representació del seu partit, el PSC, amb en Joan Reventós i en Raimon Obiols, el líder de la Unió de Pagesos, Pep Riera, el llavors ministre de Defensa Narcís Serra i el ministre d'Agricultura Carlos Romero, que li lliurà la condecoració de l'Encomienda de San Isidro. Mai el Teatre de la Lira havia estat tant ple: prop d'un miler de vendrellencs s'aplegaren per a fer sentir l'escalf de la seva simpatia a un home honest i senzill, del qui sabien que si havien de trucar per alguna raó a la seva porta, mai no serien desatesos.

Pocs anys després, la malmesa salut d'en Josep Vidal Riembau, Pep Jai, li passà la factura definitiva i traspassà al Vendrell el 4 de juliol del 1989. Tota aquella munió de gent tornaria a retrobar-se per acomiadar de manera definitiva al vell lluitador pagès, a aquell home del camp a qui no li queien bé ni les corbates ni les americanes ni les medalles, aquell home que sempre s'havia sentit molt millor amb la faixa i les espartenyas.

Annex documental

Primera intervenció de Pep Jai al plenari del Congrés el 6 de juny del 1979.
(Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados).

Señor Presidente, señoras y señores Diputados, en primer lugar considero importante agradecer al Gobierno y al señor Ministro el haber puesto sobre la mesa hoy este debate sobre cuestiones agrarias. Creo que hacía muchos años que un problema tan importante como el de nuestra agricultura no había sido debatido con la amplitud con la que hoy se debate en esta Cámara, y esto para la gente del campo tiene mucha importancia. Me atrevo a decir, en nombre de todos los agricultores, que agradezco al señor Ministro el haberlo provocado.

En nuestro país, desde hace muchos años, parece tabú hablar de agricultura. Siempre que se ha puesto en juego la necesidad de reformar nuestra agricultura ha habido una oposición terrible, nunca ha sido posible una reforma de la política agraria porque, indiscutiblemente toda la estructura del Estado español obedece y descansa sobre su agricultura, y cuando se ha querido cambiar esto, las resistencias han sido feroces.

Hay que recordar hasta qué punto llegaron los enfrentamientos, cuando la República del 31 intentó su propia reforma agraria. Me ha recordado hoy la intervención del Ministro la labor de otro -precisamente de un partido político muy afín, social y políticamente al partido que está ahora en el Gobierno- que en 1935 intentó una Ley de Arrendamientos Rústicos a fin de ir mejorando la estructura agraria del país y que se lo comió su propio partido. Me temo que el señor Lamo de Espinosa pase muy cerca de encontrarse con esta misma situación a pesar de que espero que no le ocurra lo mismo que al señor Jiménez Fernández en aquella época.

En Cataluña se intentó en 1934 reformar una Ley de Arrendamientos o de Contratos de Cultivo, pero se frustró el 6 de octubre. La represión en el campo, después de la guerra

civil, ha sido algo que recordaremos los agricultores ahora y en las futuras generaciones. La política autárquica, de libertinaje, en que se ha vivido estos años, ha dejado a las estructuras agrarias de nuestro país en un estado tan lamentable que para su cambio o reforma hay que ir mucho más allá de la idea que, indiscutiblemente es aceptable, tiene el actual Ministro de Agricultura.

Nosotros creemos, en primer término y queda muy claramente demostrado por las intervenciones que me han precedido en esta tribuna, que la primera cuestión fundamental de nuestra agricultura es su diferencia de estructura -habló algo de eso el señor Ministro-. Cuando hablamos de la personalidad de los pueblos del Estado español, cuando hablamos de nuestras culturas distintas dentro de estado, cuando hablamos de nacionalidades y regiones debemos sustentar nuestras razones en las estructuras agrarias. Allí se paró la historia. Donde queda reflejada concretamente la personalidad de cada uno de los pueblos es en su estructura agraria y en él no ha habido cambios, no sólo en cuarenta años, sino en siglos.

La agricultura de Cataluña, la agricultura de Andalucía, la agricultura de Galicia no pueden de ninguna manera legislarse desde esta Cámara o desde el centralismo. La agricultura de cada uno de esos pueblos ha marchado completamente aparte y necesita un legislación específica. Indiscutiblemente tenemos problemas comunes, problemas que nos unen y, desgraciadamente, son los problemas más graves, pero la puesta en marcha de esta agricultura tiene que ser completamente descentralizada.

No comprendemos que en este momento que se intenta, y creo que de buena fe, un cambio o una puesta en marcha de nuestra agricultura, se proceda en realidad con una política centralista. No comprendemos que sea posible que se ponga sobre la mesa una Ley de Arrendamientos Rústicos para todo el Estado español. Los Socialistas de Cataluña hemos presentado a esta ley más de cien enmiendas para cambiar su aspecto, no lo hemos hecho sencillamente para oponernos a ella, lo hemos hecho porque la ley no corresponde a nuestra agricultura.

A la Ley de Fincas Mejorables hemos presentado tres o cuatro enmiendas para cambiar completamente su cariz, ya que esta ley, tal como es, no puede aplicarse en Cataluña, y no sólo en Cataluña, sino tampoco en Galicia y muchas otras regiones de España, porque el ámbito de las fincas, la superficie de las fincas marcadas en la ley no tienen sentido en cada una de estas nacionalidades y regiones. Sin embargo, en Cataluña hay miles de hectáreas de terreno por cultivar y mejorar y seguramente ocurre lo mismo en Galicia y en Euzkadi.

Por tanto, es importantísimo que en este momento en que intentamos iniciar una política agraria se les traspase a las comunidades autonómicas y preautonómicas lo que significan estas legislaciones. Consideramos que todo ello no deben ser solamente palabras, sino que debe hacerse un calendario concreto. Si en este momento, por ejemplo, a la Conselleria d'Agricultura de Catalunya se le traspasara la posibilidad de adecuar la Ley de Arrendamientos Rústicos de acuerdo con la estructura social de Cataluña, no sería necesario, después, todo el trámite y se evitarían las dificultades que lleva consigo el trasvase de los servicios centrales.

En temas fundamentales relacionados con la política agraria ya se ha hablado bastante, indiscutiblemente, de la cuestión de estructuras sociales. Diría, en primer término, que en el Pacto de la Moncloa (lo sé porqué precisamente, formé parte de la Subcomisión de Agricultura) quedó patente que en un tiempo mínimo de dos años se iría equiparando la Seguridad Social Agraria a la rama general. No podemos negar que algo se ha conseguido en este sentido, pero tampoco podemos negar que todavía continúan discriminados completamente los campesinos de nuestro país en el sector de la Seguridad Social. No lo comprendemos. No lo podemos entender. Eso es gravísimo y ha sido una de las causas fundamentales de la desmoralización de nuestro campo.

No nos explicamos -y me gustaría que el señor Ministro me contestara- que puedan existir en nuestro país casi 200.000 ancianos de más de ochenta años, la mayoría

campesinos, que porque cuando podían trabajar no estaba establecida la Seguridad Social, ahora no cobren ninguna pensión y tengan que ser mantenidos por su propia familia. Esto no puede tener la excusa de una razón meramente económica porque es inhumano. Las razones económicas son débiles, porqué, desgraciadamente, por ley natural, estos ancianos pueden durar muy poco, y la satisfacción más grande de estos campesinos viejos sería marchar de este mundo viendo que, por fin, ha habido justicia y se les agradece su trabajo. A mi me gustaría que se justificara esta cuestión.

Hablaríamos muchos rato -y el tiempo que tenemos es poco- , sobre cuál es el camino real a seguir en el futuro; todos, desde la derecha-derecha hasta la izquierda-izquierda, sabemos que tenemos que cambiar nuestra agricultura y sabemos que tenemos que cambiarla cada uno, desde luego, mirando las cosas desde su punto de vista.

Una cosa importantísima es que o elevamos el nivel de nuestra agricultura o no será posible entrar con tarjeta de visita a la Comunidad Europea. Pero no sólo debemos cambiar las estructuras, no basta con descentralizar nuestra agricultura, no basta sólo elevar el nivel social del campo es preciso también elevar nuestra tecnificación.

Recientemente, y en un cambio de impresiones con compañeros campesinos del sur de Francia -muy reticentes a nuestra entrada al Mercado Común-, les decía que si en este momento se levantara la puerta de nuestra entrada al Mercado Común, serían ellos los beneficiados y no nosotros. Nuestra agricultura, técnicamente, y mucho más durante los últimos cuarenta años, no está en condiciones de competir con la agricultura europea y no es porque no tengamos jóvenes, heroicos jóvenes, que todavía se prestan como técnicos a la agricultura, sino que no tenemos medios, que no se ha aportado nada en investigación, ni en análisis, ni en desarrollo de la técnica agraria. Nuestra agricultura sufre una crisis enorme de dignificación. La sufre socialmente, la sufre estructuralmente, la sufre técnicamente, y me temo profundamente que el actual partido del Gobierno no colabore con el espíritu que el Ministro ha demostrado y que se quedará en agua de borrajas el programa que hoy se ha presentado aquí.

Creo que hay otra cosa importante que se ha olvidado y que el Ministro, en todo caso, ha tratado poco a fondo: el cooperativismo agrícola. Cuando se habla tanto de cooperativismo familiar, cuando se habla de salvar, en conjunto, la vida social y política del futuro de los agricultores autónomos, cuando se intenta mantener esta política -y se intenta, en realidad- no tenemos otro camino que el del cooperativismo agrario. En un apartado de los “Acuerdos de la Moncloa” se dice que hay que reformar el cooperativismo agrario. Hay en este momento una ley sobre la mesa; se habla de reforma de entidades y asociaciones agrarias pero confunde realmente la intencionalidad de los que propusimos esta incorporación en los citados Pactos.

En nuestro país, o desarrollamos una política de cooperativismo agrario real, concreto, libre, que llegue a dar a los agricultores la posibilidad de controlar su propia economía que, junto con los sindicatos agrarios democráticos, sean la vía de conducción de la agricultura de nuestro país, o no salvaremos la agricultura familiar. Pero el cooperativismo, señoras y señores Diputados, pasa por una nueva ley de cooperación. El cooperativismo agrario necesita reformar de una vez las leyes de cooperaciones que se nos han impuesto durante estos cuarenta años. Tenemos, para vergüenza del Estado español, el hecho de que somos el único país que está excluido de la alianza internacional de cooperativas, porque nuestras leyes de cooperación no son democráticas, y en el mundo, señoras y señores Diputados, hay un solo cooperativismo. El cooperativismo agrario, igual que todo el cooperativismo del país, debe sufrir un cambio total, de acuerdo con la construcción de la democracia que intentamos crear.

Debemos tener la cara alta si queremos entrar en Europa en algunos sectores, si queremos entrar en el mundo del cooperativismo y para ello debemos, naturalmente, reformar el cooperativismo agrario.

Soy de una provincia donde el cooperativismo todavía ha podido sobrevivir a pesar de la situación actual. La Unión Agraria Cooperativa de las comarcas de Tarragona es la

más importante del país, pertenecen a ella 160 cooperativas agrícolas, pero hasta ahora no hemos sido más que el almacén de los grandes monopolios, tanto los que hemos sido consumidores como los que han sido vendedores.

Necesitamos que el cooperativismo se apoye. Necesitamos que el cooperativismo llegue a todos los sectores. En una palabra, que consideremos el cooperativismo, tanto en las explotaciones como en la transformación, como en la comercialización. Si somos capaces de crear de nuevo un cooperativismo de consumo -en el que Cataluña había demostrado ser una vanguardia casi de Europa antes de 1939- nuestra agricultura podrá progresar, si no lo conseguimos nuestra agricultura quedará dominada por las mismas fuerzas que hasta ahora la han dominado. Precisamente -le preguntaría al señor Ministro- si en esa ley que tenemos encima de la mesa, en lo que se refiere a Asociaciones Agrarias y a su proceso de comercialización y industrialización contempla a las Cooperativas Agrarias....

Por último, pregunto al señor Ministro sobre las importaciones. Tengo encomendado seriamente por los compañeros de mi sector que pregunte cual es la situación en la importación de alcoholes y que pasa con la importación de la avellana. En el mercado del vino se está viendo que la importación de alcoholes ha llegado a límites mucho mayores de lo que es necesario y el proceso de importación de las avellanas está creando un gran nerviosismo a todos los campesinos y particularmente a los productores de mi provincia.

Quisiera hablar algunos minutos más de problemas agrarios, pero el tiempo se me acaba.

Señoras y señores Diputados, la agricultura es algo muy importante para nuestro país. El hacer patria no es hablar de historia, de las banderas, de los himnos. El hacer patria es el presente y el futuro de nuestro pueblo, y como decía el Presidente Tarradellas en el reciente Congreso de la Unió de Pagesos de Catalunya: "O salvamos la agricultura o no

salvamos Catalunya” Yo digo: O ponemos en marcha la agricultura o no podremos poner en marcha a España!. Nada más y muchas gracias.

Intervenció de Pep Jai a la Comissió d'Agricultura del Congrés dels Diputats el 25 de setembre del 1980 sobre la Llei d'Arrendaments Rústics (*Diario de Sesiones del Congreso de los Diputados*).

Señor Presidente, señoras y señores Diputados, mi grupo parlamentario tenía dos enmiendas presentadas al artículo 102 del proyecto de ley. Retira la primera; sin embargo, mantenemos y queremos defender la segunda.

Señorías, uno de los grandes problemas para el cambio serio en nuestra agricultura estriba en acabar con las viejas estructuras sociales que dominan el campo. La aparcería es una forma medieval de arrendamiento que conserva todos los indicios feudales y que tantas luchas ha enconado con su presencia en nuestros tiempos. No es un problema de cuarenta ni de cincuenta años, sino de muchos más. Es una forma de dominio completo del hombre que trabaja y vive de la tierra.

El aparcerero no es una parte contratante; es un siervo del propietario ausente. Su libertad está completamente limitada; su trabajo también está completamente limitado, porque por mucho entusiasmo, por mucho ardor que ponga en el trabajo, sabe que cada hora de trabajo tiene que repartirla con el propietario ausente.

Consideramos nosotros que es ya hora de que en nuestro país, y en el plan de reformar y modernizar nuestra agricultura, adoptemos otros sistemas más prácticos, socialmente más avanzados, para que la gente joven, como ya dije en otras intervenciones, encuentre facilidades para la incorporación al campo.

La aparcería tiene muchas dificultades en este momento. Seguramente -y ésta es una cuestión que hemos contemplado todos- a cada uno de los señores Diputados que interviene en esta tribuna o desde su escaño, se le nota su procedencia como estoy seguro que se me nota a mí mi procedencia. El problema de la aparcería en Cataluña ha sido un problema duro de este siglo, duro porque hemos intentado, por todos los medios, primeramente

humanizarlo y, después, buscar la manera de salir de esta forma de contrato que priva de la libertad al trabajador o al arrendatario que está obligado a utilizar este sistema.

Durante muchos años se ha luchado por ello. Durante muchos años hemos encontrado una resistencia total y absoluta. La Ley de Contratos de Cultivo de la Generalitat de Catalunya en el año 1934, ya contemplaba la posibilidad de humanizar y cambiar este sistema de contrato. Hubo un gran abogado, un excelente abogado, que lo fue de la Unió de Rabassaires de Catalunya, una de las más destacadas personalidades que hemos tenido en nuestra historia durante este siglo, que defendía con abnegación el criterio que contempla esta enmienda que nosotros presentamos. Fue él el precursor, fue él el gran creador de la ley que el Parlament de Catalunya elaboró en aquella época. Seguimos los dos rutas políticamente diversas, pero admiré siempre la abnegación, la entrega que aquel hombre tuvo en defensa de estos principios. Estando en Valladolid prisionero, me enteré de que había sido fusilado: había cometido el delito de llegar a ser Presidente de la Generalitat de Catalunya. Me siento orgulloso hoy en estas Cortes de ser portavoz de todos aquellos luchadores que querían acabar con esta situación de injusticia.

Dejando aparte la cuestión social, dejando aparte lo que significa de opresión y de falta de libertad, hay dificultades técnicas muy serias, hoy, para que se pueda regular con humanidad la aparcería. En Cataluña, por ejemplo, hay aparceros que tienen aparcerías de distintos propietarios. ¿Cómo vamos a regular la aportación del propietario en cuanto a maquinaria, ganado o lo que sea?

Tenemos otras dificultades que han sido motivo de muchas discordias y luchas; por ejemplo, la desconfianza en el reparto de frutos. Siempre hubo enfrentamientos por esa desconfianza que es natural. Y esto es también importante, como he dicho antes, la razón de que el aparcero no sea dueño le impide en el caso de la viña el poder coger una uva antes de la partición. Esto crea un estado de ánimo que dificulta seriamente el que hoy, con estas condiciones, se incorpore nadie al campo.

No pedimos una transformación radical. Se trata sencillamente de convertir el arrendamiento en algo que pueda acabar con esta situación.

Señoras y señores Diputados, esta enmienda no representa el “asalto al palacio de invierno” sino que trata de modernizar y ordenar efectivamente el campo, para dar paso a que la juventud, a que la gente, emprenda el trabajo del campo con entusiasmo.

Queríamos que estos jóvenes que deben incorporarse al campo supieran que tienen libertad para la forma de cultivar, en modernizar la tierra que tienen arrendada y que no tienen permanentemente el control sobre su trabajo del propietario ausente. Es algo importante que queremos resaltar.

Si hoy queremos modernizar nuestra agricultura, si hoy queremos ordenar nuestros cultivos, si hoy queremos que nuestro campo se vaya poniendo a la altura que le corresponde a finales del siglo XX debe abolirse la aparcería. Es importantísimo.

Quizá pueda ser que, como va ocurriendo sistemáticamente, no prospere nuestra enmienda a la ley. No prosperará aquí, dentro de esta Cámara, pero estoy seguro de que sí prosperará en la calle o en el campo.

En estos momentos se están abandonando todas las parcelas que hay en el Estado, y sobre todo en Cataluña, y quedan tierras yermas y sin posibilidades de recuperación debido a su fraccionamiento.

Yo aconsejaría a sus Señorías que meditaran bien antes de votar negativamente a nuestra enmienda, que vieran en ella nada más que el interés para que esta Ley pueda ser verdaderamente efectiva.

No quiero, señores, cansarles más. Llevamos muchas horas de debate. Sólo quiero decir una cosa: si se rechaza esta enmienda habremos considerado que esta ley no tiene el sentido de cambio, de renovación y de progreso que necesita nuestra agricultura. Nada más. Muchas gracias.

JOSEP VIDAL (“PEP JAI”) UN PAGÈS DEL PENEDÈS

Joan Reventós

He de començar confessant que m'és impossible parlar de Josep Vidal i la seva condició de polític destriant-la de tots els altres elements que formen la seva complexa personalitat.

El tipus de vida que ha fet en Pep sols es pot comprendre si es tenen en consideració les seves arrels vendrellenques, per tant, catalanes, la seva condició social pagesa, els molts anys de pràctica cooperativista, la constant passió castellera, l'afecció per la música i el cant coral. Són entre altres, elements que s'integren en un tot, i formen la humanitat d'en Pep, que s'ha caracteritzat sempre per ésser un esperit obert a totes les inquietuds populars, solidari amb tots els problemes dels qui considerava com els seus.

Encara molt jove, visqué els grans conflictes dels anys 30, amb l'adveniment de la República, donant les primeres passes polítiques i forjant-se en la dura escola de les lluites socials, durant les quals prendria lliurement i responsablement el compromís de militar en les files del POUM, l'organització del socialisme revolucionari de l'època, on rebria una sòlida formació teòrica. Com tants i tants de la seva generació, participà com a voluntari en la guerra dels tres anys, patint el sofriment moral de l'ensulsiada de tot el món d'ideals i d'esperances, anorreades pel desenllaç de la Guerra Civil, al que s'afegiren els anys de camps de concentració, condemnes i batallons disciplinaris.

Acabat el calvari, del qual mai en guardà rancor, retornà a la seva vila nadiua més convençut, suposant que això fos possible, dels seus ideals polítics. Durant els primers anys de la dictadura es tancà en una actitud de refús total a l'opressió. Es limità a expressar les reflexions fetes en un reduït cercle íntim d'amics. Poc a poc, renovà contactes amb companys de la mateixa procedència partidària fins a relligar-se amb el grup que, des de

Tarragona, impulsaven la represa política per a la recuperació de la democràcia i les llibertats nacionals de Catalunya que fes possible el relançament del moviment obrer i pagès i visqué la transformació del Front de la Llibertat en Moviment Socialista de Catalunya. Incorporant-se a aquesta organització clandestina a través del nucli de Tarragona. En una de les, aleshores freqüents, detencions, per un conjunt d'atzars i sense negligir la seva natural cautela, aconseguí escapar a la sort dels altres companys, perdent amb la caiguda tot contacte amb els nuclis socialistes que continuaven l'esforç malgrat la repressió.

Moltes vegades ell m'ha contat aquells anys d'aïllament sense relacions ni contactes. Resten sempre com els més difícils de la seva vida. És aquest període el que posà a prova la seva tenacitat i perseverança, l'autenticitat del seu compromís i la força de les seves conviccions. Practicà una intel·ligent combinació de treball professional com a pagès i de pràctica cooperativista com a empleat en el Sindicat Agrícola, desenvolupà l'afecció pels castells a través d'una relació estretíssima amb la Colla dels Nens del Vendrell, sense oblidar les activitats a la Lira Vendrellenca, reforçada per l'afecció al cant coral. Tot plegat, una manera discreta de relligar-se, estretament i directa, a les úniques expressions tolerades d'associacionisme i treball col·lectiu.

No fou sinó anys més tard que ens posàrem en contacte. Incorporat jo a l'MSC sabia, per la memòria històrica de l'organització, que a Tarragona, i en concret al Vendrell, hi havia d'haver un grup de militants amb els quals s'havia perdut el contacte. L'any 1958, sortit de la presó, i més coneguda la meua afiliació política, vaig notar els primers símptomes que una de les persones a qui cercàvem des de feia més de quinze anys podia ésser en Josep Vidal. A través de la mútua estima als castells, i com a seguidors de la Colla dels Nens del Vendrell, férem millor coneixença, afirmant-me jo en la idea que ell havia de ser un dels nusos de la trencada xarxa clandestina del socialisme català. Això no obstant, fou ell qui feu el primer pas en demanar-me un dia que volia parlar amb mi.

Recollits, per precaució, en un petit bar d'una vila propera al Vendrell, aclariríem el que havíem d'aclarir, incorporant-se en Pep i els seus amics a les tasques organitzaves que aleshores menàvem.

El que va passar després és prou conegut. “Pep Jai” es posà a treballar de nou políticament, amb la intel·ligent tenacitat que sempre l’ha caracteritzat. Reagrupà el nucli vendrellenc, lligà contactes amb Bellvei, facilitant-li jo la relació amb els grups organitzatius de Vilanova, Vilafranca i Valls. Poc a poc, impulsà el treball de bastir una organització de petits nuclis estesos per les comarques tarragonines i el sud barceloní. Sabé subtilment valdre's de les relacions castelleres de tal manera que els resultats d'aquell esforç, fet a petites peces, quedaren reflectits en el fet que, en totes les viles on hi ha colla castellera, els primers batlles democràtics fossin socialistes. Col·laborà amb entusiasme a l'esforç d'endegar el difícil procés d'unitat del socialisme català: des de l' MSC a Convergència Socialista, d'aquest al PSC (C) fins arribar a la unificació en l'actual Partit dels Socialistes de Catalunya. Abans, però, fou impulsor del Front Pagès dels Socialistes, col·laborant estretament en la publicació de l'avui intorbable *Unir* d'aquell Front. Més endavant, es llançà en el moment oportú a la complexa tasca d'ajudar a construir un sindicat de la Pagesia Catalana, que cristal·litzaria en algun temps més tard amb la fundació de la Unió de Pagesos de la que Josep Vidal en fou un dels impulsors històrics. Nogensmenys, ajudà a la implantació de l'Assemblea de Catalunya per les terres del Penedès i el Garraf, organitzant la solidaritat quan uns penedesencs foren detinguts a la barcelonina Església de Maria Mitjancera.

Com molts de nosaltres, seguí amb dubtes i recels el procés de transició democràtica, patint les contradiccions entre trencament i reforma. Quan la convocatòria a les eleccions generals del juny de 1977, els Socialistes de Catalunya decidíem proposar-lo com a cap de llista al Congrés dels Diputats per la circumscripció de Tarragona, no fou fàcil que Pep Jai acceptés la nominació. Esgrimí les seves limitacions i altres reserves fins

que, finalment, acceptà i fou clamorosament elegit iniciant, sense canviar per a res els seus hàbits i costums, una perllongada vida de parlamentari, primer com a diputat i després com a senador. Lliurement i voluntària renuncià a tornar-se a presentar en les eleccions del 1986, donant-nos a tots una nova prova de com un socialista ha d'entendre el servei del partit a la causa del poble.

“Pep Jai”, com a orador públic, fou una extraordinària revelació. Amb la seva veu de baix, rica en matisos, i per la força de les conviccions i la claredat dels missatges que transmetia, guanyà d'immediat una enorme capacitat de comunicació, tant si s'adreçava a un públic pagès o dels seus convilatans, com quan ho feia a un auditori de treballadors industrials, en gran majoria immigrants, dels barris perifèrics de Tarragona o Reus, que l'identificaven per les mateixes arrels socials com un dels seus.

Recordo amb emoció la seva primera intervenció en el Congrés dels Diputats quan, per primera vegada, s'adreçà al Ple de la Cambra. Tot just havia començat a parlar que es féu un profund silenci a la sala de sessions. Tots els diputats, en tot l'hemicycle, l'escoltaven amb atenció i respecte perquè amb aquella veu, amb accent català, parlava amb autoritat i fermesa un representant de l'Espanya rural i pagesa. L'anècdota és que, quan tornà a l'escó entre els aplaudiments de l'alehores minoria socialista, m'ensenyà el paper que havia fet servir de guió per al discurs. Era un paper en blanc.

“Pep Jai” era un home de psicologia sorprenent. Portà a la política el metòdic recel del pagès. Acostumat a comptar per anyades i collites, feia una valoració exacta del factor temps, la qual cosa li facilità la tenacitat que posava en totes les seves actuacions. Preferia el llenguatge parabòlic, a vegades una mica murri, perquè buscava que el seu interlocutor comprengués, o millor endevinés, el que deia sense acabar de dir-ho. Una de les seves grans virtuts era la disponibilitat, l'esperit de servei, l'estar sempre a punt.

Quan un problema el considerava just, el feia seu com a propi, sobretot quan es tractava de qüestions d'injustícia, de desigualtat o d'explotació. Mai ningú que hagi trucat

a la seva porta en sortí decebut pel seu acolliment. La seva figura física, castigada per molts anys de dures feines manuals, al que s'hi afegia el greu accident que sofrí al caure d'una alta tina de la bodega cooperativista, que el deixà sord d'una orella i afectat l'establiment d'equilibri, unida a la descuidada i peculiar forma de vestir, sempre amb colors foscos, amb espadnyes de pagès a l'estiu, el convertiren en una de les figures més entranyables i populars del socialisme català, una de les més estimades, a la que sens dubte hi contribueix un tracte senzill que sobretot es manifestava per la seva delicadesa quan s'acostava a un company que passés un moment difícil, per fer-li sentir el seu escalf d'home i amic. En dono fe.

Epíleg

Avui, 5 de juliol de 1989, en una tarda lluminosa i càlida d'estiu, hem fet el darrer comiat a "Pep Jai".

De fa temps, pel seu nebot, Martí Carnicer, sabia del lent però impecable anar-se acabant del vell lluitador. Després de la darrera estada a l'hospital no havia tornat a sortir de casa. Va superar una pneumònia, però ja baix de defenses un atur cardíac va posar fi a la seva vida.

Ahir, amb Raimon Obiols, érem a la seva casa a la vila del Vendrell. En veure'l, col·locat ja al taüt, he sentit una immensa tristesa: Gairebé tot el que he fet en política -i fa molts anys que en faig- ho he fet amb en Pep al costat, o millor dit, jo al costat d'ell.

Avui, caminant pels carrers del poble, prenent el retomb de la carretera de Calafell que porta al cementiri, em passàvem per la ment mil detalls del que havíem viscut plegats. És una generació que s'acaba i situa la meua en primera fila. La gent del POUM, els combatents de la Guerra Civil, els mantenidors de la torxa d'ideals, que saberen trametre en la llarga nit dels anys de la dictadura. Homes com Josep Pané, Miquel Casablanca,

Miquel Utges, Enric Adroher “Gironella”, Ramon Fernández Jurado...

Hem sentit l’emotiu ritual casteller de les gralles a l’església, i un pilar de cinc, darrer homenatge dels Nens del Vendrell. Hem vist l’estendard de La Lira tributant-li el darrer homenatge. Els companys de treball de la cooperativa, la gent de la vila, molts, de tots colors i pensaments. Pagesos de la Unió vinguts d’arreu de Catalunya, treballadors industrials que veneraven a en Pep com un avi.

Josep Vidal, “Pep Jai”, ha entrat a la història del socialisme català per la porta gran. Els anys el transformaren en una llegenda.

Adéu Pep, ara sí, per sempre.

Editat al llibre *Amics, companys i mestres*. Barcelona, 2006.

EL PAYÉS Y MILITANTE

Carlos Barral

Cuando en la inauguración de la legislatura de 1982 nos sentamos en escaños contiguos, senadores ambos electos por Tarragona, yo creía conocer bien y desde hacía tiempo a Josep Vidal Riembau, Pep Jai, pero enseguida me di cuenta de que no lo suficiente. Llevábamos años coincidiendo en mítines, actos y reuniones políticas y muy frecuentemente, en las rápidas y urgentes ocasiones de convivencia que depara la vida comarcal cuando no se vive totalmente inserto en ella. Yo admiraba muchos rasgos de su estilo de expresión personal, esa rara facultad, por ejemplo, de arrancarse de la distracción, de la distracción aparente o de algo semejante al entresueño para saltar lúcido y violento a la polémica, de la sonrisa casi beatífica a la sardónica, antes de comenzar a hablar con una fría lentitud y la mesura de quien se sabe inapelable. Una virtud de fraile, de monje más bien, en él, a quien tan poco gustan esos modelos. Admiraba también la sonriente paciencia con que escucha a sus antagonistas más violentos y la discreción con que califica sus desatinos. Parece que siempre no fue así, pero así es en su madurez política, con esos rasgos que evocan los de un abad seguro en la doctrina y de antemano fatigado.

Sabía, cuando comenzó nuestra vecindad en la Cámara Alta, lo esencial de su biografía y de la historia de su militancia. Sabía de sus aventuras en la guerra y en la represión, de su paso por el ignominioso campo de concentración de San Marcos de León, entre los más bellos muros de la arquitectura peninsular, por el no menos siniestro campo de Cuelgamuros, acarreado piedras para uno de los más feos monumentos de la historia española, de sus tribulaciones en los batallones penitenciarios de África. Sabía como había conocido a Andreu Nin, a los trece años, en unas clases de esperanto y había ingresado de su mano en las juventudes del Bloc Obrer i Camperol y en el POUM cuando las elecciones

del Frente Popular. Sabía, claro está, que era uno de los veteranos del Moviment Socialista, desde los años cuarenta, y fundador de la Unió de Pagesos y en realidad eje de ese movimiento en el Penedès y en las comarcas tarraconenses, así como miembro de la Assemblée de Catalunya. Y sabía como casi todo el mundo en mi comarca, docenas de anécdotas divertidas y casi increíbles que salpican ese largo protagonismo político e histórico. Había oído contar de variadas formas que volvió a Figueres después de cruzar la frontera del exilio por un capricho sentimental o que una vez, en la tarea de depositar octavillas en los buzones, se le fue la mano y metió en un buzón del enemigo, con el paquete de octavillas, su propio carné de identidad.

Creí saber mucho de Pep Jai cuando nos sentamos juntos en la Cámara, pero no sabía lo esencial. Esas mismas historias y ese complicado mundo de referencias a la historia política del país que es su historia personal, resultan muy distintos, infinitamente más significativos cuando se cuentan o se conversa en las horas muertas entre dos votaciones o ante una taza de café vacía que ya se ha convertido en un agujero del tiempo. Resultan verdaderas, llenas de verdad literaria y uno acaba viviéndolas. Pero no es eso, no es solamente eso. No se trataba de convivir el pasado de Pep Jai. Más bien al contrario, de descubrir su presente y en cierto modo su presente permanente. Era asombroso comprobar a cada instante que aquel señor de cuello y corbata y abotonado chaleco que formaba parte de comisiones mayormente compuestas de ganaderos señoritos del campo, y que no escondía su incomodidad por formar parte de esta cámara reposada que él llamaba cámara de los jubilados, era una representación absolutamente directa del campo catalán, de la manera de ser del campo y del campo mismo.

Agreste y agrario, Jai es el payés por encima de todo, un payés a quien la ideología, la militancia y la lucha no han añadido una sola mancha al traje de pana de los domingos, no han modificado en un pelo las maneras étnicas de reaccionar, de ser feliz, de ser desgraciado, de ser irónico, de ser bueno y de querer ser malo algunas veces. Unas

particularidades del ejercicio de la inteligencia, del ingenio y de la astucia que adornan constantemente a su conversación y rebotan de los filtros de su sordera, haciendo resonar algo que tiene de música de la Edad Media o a más tardar del siglo XVI. Quien sabe si Pep Jai ya militaba en la Jaquerie del Milenio, pero, anacrónicamente, en catalán y por la tierra del vino. Nadie conoce a alguien que parezca más un payés catalán que Josep Vidal, militante del Vendrell.

“La Vanguardia” 14 de novembre 1986.

FENT CAMÍ AMB EN PEP JAI**Marta Mata**

He viscut vint anys, entre mitjans del quaranta i mitjans del seixanta, en un poblet al bell mig d'aquella, comarca del Baix Penedès, de terra de vinyes magres, a cinc quilòmetres del Vendrell. Això vol dir que hi he baixat bastants divendres a mercat, algunes Fires, i molts altres dies. Segur que vaig veure el Pep Jai traient al cap per alguna cantonada, però no el vaig tractar llavors.

Quan el vaig conèixer era ja a mitjans dels setanta, i em va semblar, és clar, que el coneixia de tota la vida. Era exactament el 22 de juny del 1976; en Pep seia allà davant entre la filera d'oradors que parlaven en aquell primer míting de després de la guerra, quaranta anys després de l'inici de la guerra. Ens estrenàvem gairebé tots: cada orador buscava el seu nou estil de parlar amb, i fent, llibertat, i els que els escoltàvem procuràvem que els timpans no ens esclatessin amb l'explosió d'entusiasme. I es va aixecar a parlar en Pep; era el més magre i el més baix de tots, amb la pell cobrada i solcada com la dels pagesos de la nostra terra i la nostra terra mateixa, però com parlava! Parlava amb el ritme de la seva veu greu, on es senten vibrar cadascuna de les cordes vocals i cadascuna de les calorades i les ràfegues del cerç que ritmen l'estiu i l'hivern al Baix Penedès, i la vida de tot el país.

El Pep recordava els vells camins de la història i de la terra en la seva retirada de soldat l'any 1939. I era el més segur de tots: "Mai més, mai més no podem tornar enrera" No hi hem tornat. El juny de 1977 anàvem al Congrés dels Diputats. Entremig havíem caminat un any junts el nou camí de la vida dels partits polítics. Alguns, com el nostre, havien passat pel procés de vertebració, de Moviment a Convergència de Col·lectius i finalment a Partit.

En Pep caminava portant la motxilla del jove del BOC i del POUM, amb tota l'experiència de la guerra, la presó, de l'acció política clandestina pròpia del món pagès, a camp obert. I la seva tasca era la de plantar el cep del Parlot, immune a la fil·loxera de les faccions, i conreat al Baix Penedès, a tota la terra de Catalunya, amb els nous empelts i les labors adequades. I així en Pep ho feia entre els joves “jornalers” del Vendrell i al costat d'en Joan Reventós de Cal Carner, amb qui l'uneix aquella complicitat joiosa i aquella amistat característiques dels qui han veremat la mateixa vinya.

El 26 de juliol de 1977 sèiem al voltant d'una taula d'un restaurant del costat del Congrés, recordant la Festa Major del Vendrell i celebrant l'aniversari d'en Joan. Després tornàvem als escons i al cap d'unes setmanes en Pep s'estrenava com a parlamentari. Amb el seu accent de la terra va arrencar l'aplaudiment de totes les senyories; va fer-hi molt més que parlar des de la tribuna del Ple o treballar en comissió, i més que fer “passadissos”, va fer “Ministeris”, especialment el Ministeri d'Agricultura. I era gairebé còmic veure com aquella figura que entrava amb el cap inclinat, els ulls de vella saviesa pagesa darrera les ulleres de vidres gruixuts una mica entelats, avançant una espatlla com per envestir, el gros nus de la corbata de la Fira una mica tort, les sabates adaptades a uns peus avesats a les espardenyes, era còmic veure com aquella figura feia tremolar funcionaris de tots els Negociats, càrrecs de confiança, directors generals, secretaris i subsecretaris i ministres. Vaig tornar a trobar en Pep Jai al Senat, contemplant a la distància pròpia d'una cambra com aquella, els resultats de la victòria socialista, amb aquella satisfacció de qui fa el tast del vi de la collita.

Mentrestant al Partit, al món pagès, al Vendrell, el Pep ha continuat sense cap distància, el seu treball de jove jai, d'empeltar velles il·lusions en nous anys, de posar nova pau en velles pugnes, i sempre al davant de totes les conteses d'aquests deu anys. Amb quin seny hi ha intervingut, i amb quina satisfacció de veure els joves integrar-se a la vida política, i amb quina rectitud de cap de colla veia la solució penedesenca de Catalunya:

“En Joan President, tu l'Escola i la Cultura, i jo Agricultura”. Rodó, Pep, com un gra de xarel·lo; i amb quin honest bon humor!

I ara, Pep, et donen una medalla, que m'imagino que guardaràs en una de les teves butxaques on has posat tants de papers de reivindicacions i solucions, barrejats amb una mica de picadura. I hi venim tots, els qui volem veure't finalment i tranquil·lament aquí, traient el cap per una cantonada o altra del Vendrell.

Que per molts anys, Pep, puguem “fer-la petar”, una vesprada tardoral, quan els pàmpos flamegen, s'adorm el perfum del most pels camins. Que per molts anys tinguem al nostre costat la teva veu, el teu consell, forta diàfana com un bon vi ranci.

“3 de vuit”, 14 de novembre del 1986.